

**Финансовые отношения, сельскохозяйственные предприятия,
правовой институт.**

The article presents the researches of the separate problem questions of the legal regulation of financial relations with participation of agricultural enterprises; it is founded, that institute of the «Legal regulation of financial relations with participation of agricultural enterprises» is formed in agrarian law.

Financial relations, agricultural enterprises, legal institute.

УДК 349.42

НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

**В.Ю. УРКЕВИЧ, доктор юридичних наук, доцент,
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»**

У статті здійснено аналіз положень нової редакції Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», що набрала чинності 19 січня 2013 року. Наведено характеристику змісту Закону, порівняно окремі його положення з правовим регулюванням сільськогосподарської кооперації, що існувало раніше.

Кооператив, сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарський виробничий кооператив, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив.

Сільськогосподарські кооперативи є яскравими суб'єктами аграрних відносин, являючи собою як об'єднання сільських мешканців з метою спільного виробництва аграрної продукції, так і самих сільськогосподарських товаровиробників з метою організації надання різноманітних послуг. Вивчення правових питань функціонування сільськогосподарської кооперації має важливе значення не лише для подальшого розвитку доктрини аграрного права, а й для вирішення правозастосовчих проблем, адже розвиток кооперації на селі останніми роками проголошено одним із пріоритетних напрямів державної аграрної політики.

Правове регулювання сільськогосподарської кооперації протягом понад 15 років здійснювалося нормами спеціального нормативного акта – Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р., № 469/97-ВР [1; 1997. – № 39. – Ст. 261]. Питання правового статусу сільськогосподарських кооперативів, проблеми їх створення й функціонування за нормами названого закону доволі детально вивчалися в аграрно-правовій літературі. Так, можна назвати наукові праці В.І. Семчика [6;

7), Н.І. Титової [4; 9], В.Ю. Уркевича [10], В.І. Федоровича [11], Я.З. Гаєцької-Колотило [2], О.В. Гафурової [3] та інших дослідників. Однак Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 20 листопада 2012 р., № 5495-VI [5], що набрав чинності 19 січня 2013 року, названий закон було викладено у новій редакції, яка поки що в науковій юридичній літературі не аналізувалася. Зазначене свідчить про новизну та актуальність теми даної наукової статті.

Мета даної статті – аналіз новел правового регулювання сільськогосподарської кооперації в Україні згідно із Законом «Про внесення змін до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 20 листопада 2012 р., № 5495-VI (далі – Закон), порівняння його приписів із правовою регламентацією кооперації на селі, що існувала раніше.

Переходячи до основного викладу, зазначимо, що відповідно преамбули, Закон визначає правові, організаційні, економічні та фінансові особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів. Загалом Закон містить усього 16 статей (на відміну від 38 у попередній редакції), які розподілені у шістьох розділах: загальні положення, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, сільськогосподарські виробничі кооперативи, держава і кооперація, право власності на пай, прикінцеві та перехідні положення. Охарактеризуємо окремі положення Закону.

Передусім у ст. 1 Закону наведено визначення термінів, що в ньому вживаються, а саме: кооперативні виплати у сільськогосподарському обслуговуючому кооперативі, правила внутрішньогосподарської діяльності кооперативу, сільськогосподарська кооперація, сільськогосподарський виробничий кооператив, сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, участь у господарській діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу. Так, сільськогосподарський кооператив визначено як юридичну особу, утворену фізичними та/або юридичними особами, які є виробниками сільськогосподарської продукції, що добровільно об'єдналися на основі членства для провадження спільної господарської та іншої діяльності, пов'язаної з виробництвом, переробкою, зберіганням, збутом, продажем продукції рослинництва, тваринництва, лісівництва чи рибництва, постачанням засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів членам цього кооперативу, наданням їм послуг з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування. Порівняно із поняттям «сільськогосподарський кооператив», що існувало раніше у розглядуваній дефініції

* Статтю 1 Закону України «Про сільськогосподарський перепис» від 23 вересня 2008 р., № 575-VI [1; 2009. – № 9. – Ст. 115] виробники сільськогосподарської продукції визначаються як юридичні особи всіх організаційно-правових форм господарювання та їх відокремлені підрозділи, фізичні особи (фізичні особи - підприємці, домогосподарства), які займаються сільськогосподарською діяльністю, передбаченою класифікацією видів економічної діяльності, мають у володінні, користуванні або розпорядженні землі сільськогосподарського призначення чи сільськогосподарських тварин.

уточнено предмет та напрямки діяльності сільськогосподарських кооперативів, що слід визнати позитивним моментом. Однак у ньому бракує вказівки на пайовий характер майна сільськогосподарського кооперативу, а це є істотною ознакою будь-якого кооперативу.

Сільськогосподарський виробничий кооператив зараз легально констатується як сільськогосподарський кооператив, що утворюється шляхом об'єднання фізичних осіб, які є виробниками сільськогосподарської продукції, для провадження спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку. Зазначимо, що як і в попередній редакції, у чинній нині залишилася вказівка на обов'язковість належності фізичних осіб – членів сільськогосподарського виробничого кооперативу до виробників сільськогосподарської продукції (щоправда у попередні редакції закону їх іменували «сільськогосподарськими товаровиробниками»). На недоречність цього неодноразово зверталася увага в аграрно-правових джерелах, адже фізичні особи й об'єднуються у виробничий кооператив саме з метою спільного виробництва сільськогосподарської продукції. Якщо ж вони вже мають статус сільськогосподарського товаровиробника (виробника сільськогосподарської продукції) і займаються виробництвом такої продукції, то втрачається сам сенс їх об'єднання у сільськогосподарський виробничий кооператив. Більше того, у наведеному понятті чомусь зникла вказівка на предмет діяльності такого кооперативу.

Істотно відрізняється наведене у Законі від визначення поняття «сільськогосподарський обслуговуючий кооператив», яке існувало раніше. Зараз він цілком логічно констатується як сільськогосподарський кооператив, що утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб – виробників сільськогосподарської продукції для організації обслуговування, спрямованого на зменшення витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності та на захист їхніх економічних інтересів.

Категорія «участь у господарській діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу», вміщена у ст. 1 Закону, в цілому відповідає аналогічному поняттю, що існувало раніше, а поняття «кооперативні виплати у сільськогосподарському обслуговуючому кооперативі» закріплені у розглядуваному Законі вперше як повернення членам кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих кооперативом послуг щодо їх фактичної вартості, які розподіляється за результатами фінансового року між його членами.

Інші терміни, що містяться у Законі, ним самим не визначені, проте вони вживаються у значенні, встановленому в Законі України «Про кооперацію» від 10 липня 2003 р., № 1087-IV [1; 2004. – № 5. – Ст. 35].

Стаття 2 Закону визначає законодавство, що регулює діяльність сільськогосподарських кооперативів. Це: Конституція України, Цивільний, Господарський, Податковий і Земельний кодекси України, інші нормативно-правові акти. А у її ч. 2 прямо зазначено, що загальні принципи, поняття та норми утворення, забезпечення функціонування, управління та лік-

відації сільськогосподарського кооперативу і кооперативних об'єднань, контроль за їх діяльністю, права та обов'язки їх членів, формування майна, фондів, цін і тарифів на продукцію та послуги, а також трудові відносини у таких кооперативах та об'єднаннях регулюються Законом України «Про кооперацію». Звідси можна зробити висновок, що законодавець зараз пішов шляхом уніфікації правового регулювання діяльності сільськогосподарських та інших видів кооперативів, оскільки така значна кількість питань функціонування сільськогосподарських кооперативів регламентується тепер нормами загального закону про кооперацію. Це вбачається, не зовсім виправданим, оскільки сільськогосподарські кооперативи мають істотні відмінності як у їх правовому статусі, так і при здійсненні господарської діяльності, що мають враховуватися законодавством.

Згідно зі ст. 3 Закону, за цілями, завданнями і характером діяльності сільськогосподарські кооперативи поділяються на такі типи (раніше – види): обслуговуючі та виробничі.

Вимоги до статуту сільськогосподарського кооперативу вміщено у ст. 4 Закону, за якою статут кооперативу розробляється відповідно до вимог ст. 8 Закону України «Про кооперацію», а Примірні статuti сільськогосподарських кооперативів – центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики, тобто Міністерством аграрної політики та продовольства України. Нагадаємо, що свого часу названим Міністерством наказом від 26 червня 2003 р. № 191 «Про затвердження примірних статутів сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу» вже було затверджено Примірний статут сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу та Примірний статут сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу – агроторгового дому.

На відміну від попередньої редакції, зараз у Законі правовому статусу сільськогосподарських обслуговуючих і виробничих кооперативів присвячено окремі розділи. Так, ст. 5 Закону регламентує, що залежно від виду діяльності сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі та інші. Надалі наводиться визначення їх поняття з вказівкою про те, що у разі поєднання кількох видів діяльності утворюються багатофункціональні кооперативи. У Законі підкреслено, що сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи надають своїм членам також інші послуги, зокрема технологічні, транспортні, меліоративні, ремонтні, будівельні, з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, бухгалтерського обліку та аудиту, науково-консультаційного обслуговування.

Закон містить окремі статті щодо членства в сільськогосподарських кооперативах. Так, згідно з ч. 1 ст. 6 Закону засновниками та членами сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів можуть бути юридичні та/або фізичні особи, які: а) є виробниками сільськогосподарської продукції; б) зробили вступний і пайовий внески у розмірах, визначених загальними зборами кооперативу; в) дотримуються вимог статуту; г) мають право ухвального голосу; д) беруть участь у господарській діяльності кооперативу. На відміну від цього, членами сільськогосподарського виробничо-

го кооперативу можуть бути виключно фізичні особи, які а) виявили бажання об'єднатися для спільної виробничої діяльності на засадах обов'язкової трудової участі та б) внесли вступний внесок і пай у розмірах, визначених статутом кооперативу (ч. 1 ст. 12 Закону).

Звернімо увагу, що на відміну від раніше діючого законодавства, яким визначалося, що засновниками сільськогосподарського кооперативу можуть бути виключно громадяни України та юридичні особи, зареєстровані в Україні, у даний час такої вимоги до них не встановлено. А користуючись загальними приписами ст. ст. 7 та 10 Закону України «Про кооперацію», можна підсумувати, що засновниками й членами сільськогосподарських кооперативів зараз можуть бути як громадяни України, так і іноземці та особи без громадянства, а також юридичні особи України та іноземних держав, які беруть участь у діяльності кооперативів через своїх представників.

Більше того, наведені у законі вимоги до засновників та членів сільськогосподарських кооперативів сформульовані не зовсім коректно. Вважаємо, що умовами дійсного членства в розглядуваних кооперативах мають бути: а) бажання об'єднатися у кооператив; б) вступний внесок у встановлених розмірах (пайові внески мають передаватися кооперативу вже після набуття членства в ньому); в) зобов'язання дотримуватися вимог статуту кооперативу; г) участь у діяльності кооперативу (трудова – у діяльності виробничого, у господарських операціях – у діяльності обслуговуючого). Додатковою умовою членства для фізичних осіб має бути досягнення ними 16 річного віку. Аналогічні вимоги мають висуватися й до засновників сільськогосподарського кооперативу.

З приводу припинення членства Закон містить лише один припис (ч. 3 ст. 6): членство в сільськогосподарському обслуговуючому кооперативі припиняється за умов, передбачених ст. 13 Закону України «Про кооперацію» (випадки добровільного виходу з нього, припинення трудової участі в діяльності виробничого кооперативу, несплати внесків у порядку, визначеному статутом кооперативу, смерті члена кооперативу – фізичної особи, ліквідації члена кооперативу – юридичної особи, припинення діяльності кооперативу), та у разі припинення участі в господарській діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу протягом двох років поспіль. Щодо сільськогосподарських виробничих кооперативів, то якихось спеціальних приписів стосовно припинення членства Законом не встановлено.

Щодо вступних та пайових внесків членів сільськогосподарських кооперативів Закон містить лише одну ст. 7, і стосується вона чомусь лише обслуговуючих кооперативів. Так, у ній вміщено загальновідомі положення, що вступні внески сплачуються членами сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу у порядку, встановленому статутом, та зараховуються до неподільного фонду кооперативу. Пайовий же внесок члена сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу формується з його пайю та додаткових паїв (як це некоректно вказано у Законі, насправді – з обов'язкового та додаткових пайових внесків). При цьому в обслуговую-

чих кооперативах розміри пайових внесків кожного члена мають визначатися пропорційно до його участі у господарській діяльності кооперативу відповідно до запланованого обсягу і вартості послуг, що надаються кооперативом, а у виробничих – в однакових для всіх членів розмірах. Асоційовані члени сільськогосподарських кооперативів здійснюють лише пайові внески.

З приводу внесків членів кооперативу, а також права власності кооперативу та майнових прав його членів (права на пай) Закон більше не містить жодних приписів. Щоправда, до нього включено ст. 14 під назвою «Право власності сільськогосподарського виробничого кооперативу», у якій, незважаючи на її назву, йдеться лише про права власності (користування) кооперативу на землю. Так, згідно з її ч. 1, право власності на землю може набуватися сільськогосподарським виробничим кооперативом шляхом внесення до пайового фонду земельних ділянок його членами, а також придбання земельних ділянок за договорами купівлі-продажу, дарування, міни, іншими правочинами. А ч. 2 розглядуваної статті уточнює, що право власності на землю та право користування земельною ділянкою набуваються сільськогосподарським виробничим кооперативом відповідно до Земельного кодексу України. Незважаючи на те, що свого часу Н.І. Титова звертала увагу на недостатність подібних приписів та відсутність належної правового регламентації земельних відносин у сільськогосподарських кооперативах у Земельному кодексі України [8, с. 75], нова редакція Закону ситуацію жодним чином не виправила.

Також слід згадати, що розділ V Закону, який іменується «Право власності на пай» (і це незважаючи на доведену науковцями неможливість паю перебувати у власності, бути об'єктом цього речового права), містить окрему ст. 16 «Процедура повернення пайового внеску у вигляді земельної ділянки члену кооперативу». Проте її зміст лише закріплює відоме і раніше положення, що у разі виходу, виключення з кооперативу чи ліквідації кооперативу фізична чи юридична особа, яка внесла свій майновий пай у кооператив у формі земельної ділянки, отримує його виключно у формі земельної ділянки, тобто в натурі (на місцевості). У разі ліквідації кооперативу майновий пай у формі земельної ділянки не може бути використаний для виплати заробітної плати працівникам, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими кредиторами. Наведена норма не дає відповіді на давно назрілі запитання: земельна ділянка якого розміру має повертатися особі при припиненні членства; якої якості мають бути ґрунти, розташовані на такій земельній ділянці; яке цільове призначення повинні мати ці землі; як бути у тому випадку, коли кооператив просто не має землі, яку слід повернути колишньому членові? Як і раніше, відкритими залишаються питання щодо документів, якими має опосередковуватися таке повернення землі й щодо правостановлюючого документа, який має набути колишній член кооперативу на землю, отриману від нього. Питання ж передачі (й повернення) земельних пайових внесків у вигляді права користування землею, права на земельну частку (пай) Закон зовсім не регламентує.

Новелою Закону є запровадження у діяльність сільськогосподарських кооперативів нового локального правового акта, – правил внутрішньогосподарської діяльності кооперативу. Так, згідно зі ст. 1 Закону, ці правила є нормативним документом, що встановлює вимоги до провадження господарської та іншої діяльності кооперативу відповідно до законодавства й статуту кооперативу. Уточнюється це положення у ст. 8 Закону, згідно з якою правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є нормативним документом кооперативу, що встановлює механізм та способи реалізації положень статуту кооперативу з урахуванням особливостей його господарської діяльності. Названі Правила повинні містити такі відомості: а) порядок організації надання послуг членам кооперативу відповідно до переліку видів його діяльності, визначеного статутом; б) вимоги стосовно документального оформлення зобов'язань членів кооперативу перед кооперативом щодо участі у його господарській діяльності; в) механізм визначення розміру додаткового паю кожного члена кооперативу та його сплати, загальної частки пайових внесків асоційованих членів у пайовому фонді кооперативу, розміру та нарахування кооперативних виплат у розрізі видів діяльності кооперативу; г) вимоги щодо ціноутворення та фінансових відносин; д) інші пов'язані з особливостями діяльності кооперативу положення, що не суперечать вимогам законодавства. Примірні правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу має розробити й затвердити Міністерство аграрної політики та продовольства України. Звернімо увагу на те, що названі Правила Законом передбачені тільки для сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Особливості господарської діяльності сільськогосподарських кооперативів визначені у ст. ст. 9 та 13 Закону. Очевидно, що законодавець вважався передусім «наповнити» реальним змістом проголошений неприбутковий статус обслуговуючих кооперативів. Так, ч. 1 ст. 9 Закону зазначено, що сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи здійснюють обслуговування своїх членів – виробників сільськогосподарської продукції, не маючи на меті одержання прибутку, і є неприбутковими організаціями. А їх неприбутковість діяльності визначається, виходячи із сукупності таких ознак: а) кооператив надає послуги тільки своїм членам; б) члени кооперативу несуть відповідальність за зобов'язаннями, взятими перед кооперативом щодо їх участі у господарській діяльності кооперативу; в) послуги надаються з метою зменшення витрат та/або збільшення доходів членів кооперативу.

Закон регламентує, що сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи не є власниками сільськогосподарської продукції, що вироблена, вирощена, відгодована, виловлена або зібрана (заготовлена) його членами чи виробниками сільськогосподарської продукції. Власниками сільськогосподарської продукції, яка заготовляється, переробляється, постачається, продається (продається) таким кооперативом, є його члени. Такий кооператив може мати у власності майно, відокремлене від майна своїх членів. Держід сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу може форму-

ватися за рахунок: а) надходжень від його членів у вигляді оплати за надані послуги у процесі виробництва, заготівлі, переробки, постачання сільськогосподарської продукції; б) коштів або майна, які надходять у вигляді пасивних доходів; в) субсидій (дотацій), отриманих з державного та/або місцевих бюджетів для підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги; г) інших не заборонених законом надходжень. При цьому підкреслюється, що надходження, одержані сільськогосподарським обслуговуючим кооперативом від збуту (продажу) сільськогосподарської продукції за дорученням членів цього кооперативу, не є його доходами.

Фінансовим результатом господарської діяльності (чистим доходом) кооперативу є різниця між доходами кооперативу від господарської діяльності та витратами на її провадження. Після виконання зобов'язань сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу та відшкодування збитків за минулі періоди залишок фінансового результату господарської діяльності кооперативу розподіляється загальними зборами у вигляді відрхувань до фондів кооперативу, кооперативних виплат його членам та нарахувань на паї членам кооперативу, у тому числі асоційованим.

Щодо виробничих кооперативів, то єдиною особливістю їх господарської діяльності, яка визначена Законом, є те, що ці кооперативи провадять господарську діяльність, основною метою якої є отримання прибутку, та реалізують свою продукцію за цінами, що встановлюються самостійно на договірних засадах з покупцем, і є суб'єктами підприємницької діяльності (ст. 13 Закону).

Окрім наведеного, Закон ще містить положення про кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (ст. 10), припис щодо можливості реорганізації таких кооперативів лише в інший сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, а кооперативного об'єднання – лише в інше кооперативне об'єднання (ст. 11), а також норми щодо державної підтримки обслуговуючих кооперативів. Так, у ст. 15 Закону визначено, що основними завданнями державної політики з підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є створення сприятливих умов для їх утворення, становлення і розвитку шляхом формування сприятливої податкової, фінансово-кредитної, інвестиційної політики щодо діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та їх членів, а також розроблення механізму їх державної підтримки. Державна підтримка таких кооперативів здійснюється відповідно до державних та регіональних програм за рахунок державного і місцевих бюджетів у порядку, встановленому законом.

Проведене дослідження дає змогу підсумувати, що нова редакція Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» істотно відрізняється від положень, які раніше регламентували правовий статус та діяльність сільськогосподарських кооперативів в Україні. Незважаючи на окремі позитивні моменти (уточнення ознак сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, вміщення норм щодо їх неприбуткового статусу), Закон

ни позбавлений багатьох вад. Не кажучи вже навіть про вжиття у ньому покретних термінів (наприклад, «пай» замість «пайовий внесок», «право власності на пай» замість «права на пай» та ін.), Закон здійснив уніфікацію правового регулювання діяльності сільськогосподарських та інших видів кооперативів, що не можна визнати виправданим. Очевидним є необґрунтований ухил законодавця на розвиток в країні саме обслуговуючої кооперації на селі, і майже повне занедбання кооперації виробничої (про це свідчить, наприклад, поміщення у Законі спочатку розділу про сільськогосподарські обслуговуючі, а вже потім – про виробничі кооперативи, вміщення у Закон лише трьох статей щодо особливостей діяльності останніх, поширення заходів державної підтримки лише на обслуговуючі кооперативи). Закон так і не врегулював особливості членських відносин саме у сільськогосподарських кооперативах, фактично не висвітлив регламентування таких визначальних для даних суб'єктів відносин, як земельні, що виникають при передачі земельних пайових внесків та поверненні земельних паїв. Все це дає змогу зробити висновок про майбутню низьку ефективність дії значної кількості норм Закону й відсутність у ньому дієвих механізмів розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні.

Перспективою подальших наукових розвідок у напрямі порушених проблем може бути використання отриманих результатів у майбутніх дослідженнях, а також характеристика окремих аспектів функціонування сільськогосподарських кооперативів за законодавством України.

Список літератури:

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Гаєцька-Колотило Я.З. Організаційно-правові форми сільськогосподарської кооперації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / Я.З. Гаєцька-Колотило. – К., 2003. – 22 с.
3. Гафурова О.В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів: моногр. / О.В. Гафурова. – К. : Изд-во МАУП, 2006. – 200 с.
4. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України : шук.-навч. посіб. / за ред. Н.І. Титової. – Львів : Вид-во ПАІС, 2005. – 368 с.
5. Офіційний вісник України. – 2013. – № 5. – Ст. 148.
6. Семчик В. Кооперація – шлях відродження села / В. Семчик // Голос України. – 2003. – № 72 (3072). – С. 18, 19.
7. Семчик В.І. Організаційно-правові засади діяльності сільськогосподарської кооперації / В.І. Семчик // Правова держава: Щоріч. наук. пр. – К. : Ін Юре, 1998. – Вип. 9. – С. 208–214.
8. Титова Н. Новий земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти / Н. Титова // Право України. – 2002. – № 4. – С. 70–76.
9. Титова Н. Права членів сільськогосподарських кооперативів: тенденції та проблеми їх законодавчого забезпечення / Н. Титова // Право України. – 2000. – № 2. – С. 25–27.
10. Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти: монографія / В.Ю. Уркевич. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – 120 с.

11. Федорович В.І. Правове регулювання створення, реорганізації і ліквідації сільськогосподарських кооперативів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / В.І. Федорович. – Львів, 1998. – 18 с.

В статье осуществлен анализ положений новой редакции Закона Украины «О сельскохозяйственной кооперации», которая вступила в силу 19 января 2013 года. Охарактеризовано содержание Закона, проведено сравнение его отдельных положений с правовым регулированием сельскохозяйственной кооперации, существовавшим ранее.

Кооператив, сельскохозяйственный кооператив, сельскохозяйственный производственный кооператив, сельскохозяйственный обслуживающий кооператив.

The article presents the analysis of the provisions of the new Law of Ukraine «On Agricultural Cooperation», which entered into force on 19 January 2013. Characterized by the content of the law, a comparison of the individual provisions of the legal regulation of agricultural cooperation that existed previously.

Cooperatives, agricultural cooperative, agricultural production cooperative, agricultural service cooperative.

УДК 349.42:316.42

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ НА СЕЛІ

**О.В. ГАФУРОВА, кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

Стаття присвячена дослідженню нормативно-правового регулювання розвитку культури у сільські місцевості. Особлива увага приділяється проблемі утримання закладів культури на селі та їх кадровому забезпеченню.

Соціальна інфраструктура села, заклади культури, базова мережа, сільські бібліотеки, клубні заклади, працівники культури.

За всі часи свого існування село завжди залишалось колыскою духовної культури української нації. На сьогодні мешканці села значно обмежені у доступі до комп'ютерних технологій, освітянських, культурних та професійних програм.

З метою забезпечення прав громадян на отримання якісних послуг, які надаються закладами культури, законодавством встановлені державні соціальні нормативи у цій сфері. До них включаються: перелік та обсяг безоплатних послуг, які надаються населенню; показники якості надання